

Оцінка підтримки ЗСУ територіальними громадами

Як фінансуються Збройні Сили України

Обов'язкові джерела фінансування

1. Податки та збори до державного бюджету:

- Податок на додану вартість (ПДВ)
- Військовий збір (1.5% від доходів)
- Частина податку на доходи фізичних осіб (15%)
- Акцизний податок з ввезених товарів
- Рентна плата за користування надрами загальнодержавного значення

2. Міжнародна допомога

- Кредити
- Гранти
- Військова допомога від партнерів

Додаткові джерела підтримки

1. Добровільна підтримка від територіальних громад:

- Цільові видатки з місцевих бюджетів
- Закупівля спорядження та техніки
- Забезпечення потреб територіальної оборони
- Підтримка родин військовослужбовців

2. Громадська підтримка:

- Благодійні внески
- Волонтерська допомога
- Збори громадських організацій

Економічні фактори підтримки

За словами Президента України Володимира Зеленського¹, для утримання одного військового потрібні податки від шести працюючих громадян. Це означає, що для мобілізації додаткових 500 тисяч захисників необхідно забезпечити роботою та гідною зарплатнею 3 мільйони платників податків.

Важливо розуміти структуру фінансування оборони України. За даними Міністерства фінансів², Державний бюджет з початку повномасштабного вторгнення рф в Україну фактично поділено на дві основні частини:

- Військову частину, яка у 2025 році сягне 2,23 трлн грн або 26,3% ВВП
- Соціально-гуманітарну частину

¹ <https://www.pravda.com.ua/news/2023/12/19/7433760/>

² https://mof.gov.ua/uk/news/pidpisano_zakon_pro_derzhbiudzhzet-2025_i_podatkovii_zmini_dlia_finansuvannia_sil_oboroni_ta_zabezpechennia_finansovoi_stabilnosti-4913

При цьому критично важливим є те, що всі військові видатки фінансуються виключно за рахунок внутрішніх доходів та запозичень. Як зазначає провідний експерт Інституту економічних досліджень та політичних консультацій Олександра Бетлій³ "На сьогодні найкраща підтримка ЗСУ — це сплата податків. Як бізнесом, так і громадянами України. Тому що саме наші податки є основним джерелом фінансування оборони й безпеки на цей та наступний роки."

Міжнародна допомога, хоча і є значною, спрямовується на невійськові видатки. За словами експерта³ "В Україні є міжнародна підтримка. Але допомога міжнародних донорів направляє на пріоритетні невійськові видатки (військову допомогу вони фінансують з інших бюджетів), і дірку в нашому бюджеті у 500 млрд грн нам доведеться закривати самостійно".

Ця ситуація підкреслює критичну важливість розвитку місцевих економік. Як зазначається в аналітичних матеріалах⁴, "спроможні громади формують спроможну країну. Саме на місцях створюється основний капітал, який наповнює економіку України, а отже генерує додаткові надходження і до оборонного бюджету."

Позитивним фактором є те, що незважаючи на війну, економіка демонструє ознаки відновлення. За різними оцінками у 2023 році реальний ВВП зріс більше ніж на 5% (5%-5,5%). Проте, цей показник все ще на чверть менший ніж у 2021 році⁴.

Роль територіальних громад у підтримці армії

Громади забезпечують:

1. Стабільну податкову базу через:
 - Створення робочих місць
 - Розвиток підприємництва
 - Детінізацію економіки
2. Пряму підтримку через:
 - Виділення коштів з місцевого бюджету
 - Матеріально-технічне забезпечення
 - Соціальну підтримку військових та їх родин
3. Розвиток інфраструктури:
 - Транспортне сполучення
 - Логістичні можливості
 - Об'єкти подвійного призначення

Позитивний цикл підтримки

1. Розвиток економіки громади → збільшення податкових надходжень
2. Збільшення податків → більше коштів на армію
3. Розвиток інфраструктури → кращі можливості для підтримки ЗСУ
4. Ефективна армія → безпека для розвитку громад

Оцінка підтримки ЗСУ територіальними громадами

Мета оцінювання

Створення системи об'єктивного оцінювання внеску територіальних громад у підтримку Збройних Сил України для:

- Визначення спроможності громад генерувати ресурси для державного бюджету

³ <https://pravda.com.ua/columns/2024/09/25/719800/>

⁴ <https://pravda.com.ua/publications/2024/04/15/712407/>

- Оцінки прямої підтримки ЗСУ з місцевих бюджетів
- Аналізу економічного розвитку як основи довгострокової підтримки
- Врахування громадської активності у підтримці армії

Показники оцінювання

Показники оцінювання розраховуються в грн на мешканця.

1. Податкові надходження до державного бюджету

Базовий показник = $\Sigma(\text{податкові надходження до держбюджету}) / \text{кількість населення}$
 Враховуються:

- Податок на додану вартість
- Військовий збір
- Частка ПДФО (15%)
- Акцизний податок з ввезених товарів
- Рентна плата загальнодержавного значення

Джерело даних: звіти Державної казначейської служби

2. Підтримка з місцевого бюджету

ПМБ = $(\Sigma(\text{видатки на підтримку ЗСУ}) / \text{кількість населення}) \times \text{КПС}$,
 де КПС (коефіцієнт податкоспроможності скоригований):

- Якщо $\text{ІПС} < 0.9$: $\text{КПС} = 1.2$
- Якщо $0.9 \leq \text{ІПС} \leq 1.1$: $\text{КПС} = 1.0$
- Якщо $\text{ІПС} > 1.1$: $\text{КПС} = 0.8$

Враховуються:

- Видатки на територіальну оборону
- Закупівля майна та обладнання для ЗСУ
- Фінансова підтримка військових частин
- Допомога родинам військовослужбовців

Джерело даних:

- Рішення про місцевий бюджет та зміни до нього
- Звіти про виконання бюджету
- Дані Мінфіну щодо індексу податкоспроможності

Такий підхід:

1. Враховує реальні фінансові можливості громад
2. Стимулює менш спроможні громади
3. Встановлює вищі вимоги до фінансово сильних громад
4. Забезпечує справедливе порівняння

3. Економічний розвиток

Базовий показник = $\text{власні доходи місцевого бюджету} / \text{кількість населення (грн на 1 мешканця)}$

Враховуються:

- ПДФО (60% надходжень)
- Єдиний податок
- Податок на майно
- Плата за землю
- Акцизний податок з роздрібною торгівлі

Джерело даних:

- Звіти Державної казначейської служби
- Податкова звітність

Логіка показника:

1. Відображає реальну економічну активність на території громади
2. Базується на офіційних даних
3. Легко верифікується
4. Не потребує додаткових розрахунків

Такий підхід дозволить:

- Використовувати достовірні дані
- Забезпечити простоту розрахунку
- Оцінити реальну економічну спроможність громади
- Порівнювати громади між собою

4. Громадська активність

Базовий показник = обсяг зібраної допомоги / кількість населення

Враховуються:

- Грошові збори волонтерських організацій
- Вартість закупленого майна та обладнання
- Вартість наданих послуг

Джерело даних: звіти громадських організацій, акти приймання-передачі

Формування рейтингу (на рівні району/області)

Етапи формування рейтингу

1. Збір базових показників по всіх громадах району/області за визначеними категоріями:
 - Податкові надходження до державного бюджету
 - Підтримка з місцевого бюджету
 - Економічний розвиток
 - Громадська активність
2. Розрахунок медіани по кожному показнику для забезпечення об'єктивного порівняння громад різного розміру
3. Присвоєння балів за шкалою відносно медіани:
 - 5 балів: показник перевищує медіану більш ніж на 200%
 - 4 бали: показник становить 150-200% від медіани
 - 3 бали: показник становить 100-150% від медіани
 - 2 бали: показник становить 50-100% від медіани
 - 1 бал: показник менше 50% від медіани
4. Розрахунок підсумкового балу за формулою:

$$\text{Підсумковий бал} = (\text{П1} \times 0.3) + (\text{П2} \times 0.3) + (\text{П3} \times 0.3) + (\text{П4} \times 0.1)$$

де:

П1 - бали за податкові надходження до державного бюджету (вага 30%)

- П2 - бали за підтримку з місцевого бюджету (вага 30%)
- П3 - бали за економічний розвиток (вага 30%)
- П4 - бали за громадську активність (вага 10%)

Обґрунтування вагових коефіцієнтів:

- Рівна вага (30%) надана трьом основним показникам, що відображають фінансову спроможність та внесок громади
- Менша вага (10%) надана громадській активності через складність верифікації даних
-

Групування громад для коректного порівняння

Для забезпечення об'єктивного порівняння громад використовується багатовимірна система групування за ключовими характеристиками.

1. За чисельністю населення:

Розподіл враховує реальну демографічну структуру територіальних громад України (1470 громад загалом):

- до 5 тис. осіб
- 5-15 тис. осіб
- 15-30 тис. осіб (найбільша група - близько 84% усіх громад)
- 30-50 тис. осіб
- 50-100 тис. осіб
- 100-500 тис. осіб
- 500 тис. - 1 млн. осіб

2. За типом території:

- міські
- селищні
- сільські

3. За індексом податкоспроможності:

- низький (ІПС < 0.9)
- середній ($0.9 \leq \text{ІПС} \leq 1.1$)
- високий (ІПС > 1.1)

Особливості оцінювання різних груп громад:

1. Громади до 30 тис. населення:
 - Оцінка ефективності використання обмежених ресурсів
 - Аналіз потенціалу міжмуніципального співробітництва
 - Врахування сезонності економічної активності
 - Оцінка впливу трудової міграції
2. Громади 30-100 тис. населення:
 - Оцінка диверсифікації економічної бази
 - Аналіз потенціалу створення нових робочих місць
 - Оцінка якості муніципальних послуг
 - Аналіз ефективності використання комунального майна
3. Громади понад 100 тис. населення:
 - Оцінка ролі як регіональних центрів розвитку
 - Аналіз впливу на економіку прилеглих територій
 - Оцінка ефективності великих інфраструктурних проектів
 - Аналіз потенціалу залучення інвестицій

Періодичність оцінювання

- Квартальний збір та верифікація даних
- Піврічний проміжний рейтинг
- Річний підсумковий рейтинг

Використання результатів

1. Для громад:
 - Бенчмаркінг з подібними громадами
 - Визначення реалістичних цілей розвитку
 - Пошук партнерів для співпраці
 - Обґрунтування управлінських рішень
2. Для органів влади вищого рівня:
 - Формування прозорого рейтингу громад
 - Визначення кращих практик для поширення досвіду
 - Диференційований підхід до підтримки різних груп громад
 - Планування регіонального розвитку

Публікація та актуалізація

1. Забезпечення прозорості:
 - Щоквартальна публікація базових показників на офіційних ресурсах
 - Піврічна публікація проміжних рейтингів
 - Доступ до методології розрахунків
 - Можливість верифікації даних
2. Постійне вдосконалення:
 - Щорічний перегляд методології
 - Врахування пропозицій від громад
 - Адаптація до змін законодавства
 - Впровадження кращих практик оцінювання